

תוכן עניינים מקוצר

שער ראשון: רקע, היסטוריה ותאוריה

- 25 פרק ראשון: מבוא: על המושג חינוך
- 33 פרק שני: רקע היסטורי: התפתחותן של הזכויות בחינוך
- 57 פרק שלישי: הסיווג של הזכויות משדה החינוך
- 65 פרק רביעי: הזכות לקבל חינוך
- 111 פרק חמישי: הזכות להשפיע על תכני החינוך
- 131 פרק שישי: הזכות לשוויון בחינוך
- 137 פרק שביעי: חובת החינוך
- פרק שמיני: הפרה של זכויות בתחום החינוך וההתנגשות הפוטנציאלית
147 בין הזכויות השונות

שער שני: הזכות לחינוך במשפט הבינלאומי

- 163 פרק תשיעי: המשפט הבינלאומי
- 191 פרק עשירי: האמנה האירופית לזכויות האדם

שער שלישי: הזכות לחינוך במשפט המשווה

- 207 פרק אחד-עשר: זכויות חינוך חוקתיות במשפט המשווה
- 211 פרק שנים-עשר: רקע כללי: המדינות נשוא המחקר
- 219 פרק שלושה-עשר: הזכות להשפיע על תכני החינוך
- 245 פרק ארבעה-עשר: הזכות לקבל חינוך
- 277 פרק חמישה-עשר: הזכות לשוויון בחינוך

הזכות לחינוך

שער רביעי: הזכות לחינוך במשפט הישראלי

291	פרק שישה-עשר: מבוא ורקע היסטורי
301	פרק שבעה-עשר: החינוך במישור החקיקה הרגילה
339	פרק שמונה-עשר: הזכויות לחינוך כזכויות רגילות
353	פרק תשעה-עשר: הזכויות לחינוך כזכויות חוקתיות על-חוקיות
391	פרק עשרים: סעדים בגין פגיעה בזכויות החוקתיות לחינוך
421	פרק עשרים ואחת: תוצאות ההכרה במעמד החוקתי של הזכויות לחינוך: סוגיות מרכזיות
501	סוף דבר
505	מפתחות

תוכן עניינים מפורט

19הקדמת המחבר.....

21הקדמה.....

שער ראשון: רקע, היסטוריה ותאוריה

25פרק ראשון: מבוא: על המושג חינוך.....

25(1) הקשיים שבהגדרת המושג "חינוך".....

26(2) הגדרת המושג "חינוך".....

26(א) החינוך כמוגדר על-ידי מטרותיו.....

28(ב) קריטריונים כלליים להגדרת המושג "חינוך".....

29(ג) "חינוך" והמושגים הגובלים בו.....

33פרק שני: רקע היסטורי: התפתחותן של הזכויות בחינוך.....

33(1) כללי.....

34(2) זכויות החינוך בעולם המערבי.....

34(א) ראשית תקופת ההשכלה.....

35(ב) מגילות הזכויות הקלאסיות.....

36(ג) רוחות חדשות במאה התשע-עשרה.....

39(ד) ההתפתחות ההיסטורית בחלוקה למדינות.....

45(3) זכויות החינוך בעולם היהודי.....

45(א) מרכזיותו של החינוך בהיסטוריה של העם היהודי.....

46(ב) חובת ההורים בחינוך ילדיהם.....

49(ג) זכויות ההורים בחינוך ילדיהם.....

50(ד) חובות הקהילה (מימון מערכת החינוך).....

51(ה) דיני החינוך בקהילות השונות: מבחר דוגמאות.....

57פרק שלישי: סיווג הזכויות משדה החינוך.....

57(1) זכויות החינוך השונות לאור החלוקה ההיסטורית של הזכויות לדורות.....

57(א) חלוקת זכויות האדם לשלושה דורות.....

60(ב) הזכות להשפיע על תכני החינוך (זכות מדור ראשון).....

הזכות לחינוך

- 61 (ג) הזכות לקבל חינוך (זכות מדור שני).
- 62 (ד) הזכות הקבוצתית לחינוך (זכות מדור שלישי).
- 62 (2) הזכות לחינוך – זכות אחת או אגד של זכויות?
- 65 פרק רביעי: הזכות לקבל חינוך.
- 65 (1) מהותה של הזכות לקבל חינוך.
- 66 (2) ההצדקות להכרה בזכות לקבל חינוך.
- 66 (א) הזכות לקבל חינוך כבסיס לאוטונומיה של הפרט ולזכויות לחירות ולכבוד.
- 70 (ב) הזכות לקבל חינוך כבסיס למימושן של זכויות היסוד הפוליטיות בדמוקרטיה.
- 70 1. חינוך כתנאי לחופש ביטוי.
- 75 2. חינוך כתנאי לזכות להצביע.
- 76 (ג) הזכות לקבל חינוך ושיקולים תועלתניים.
- 80 (ד) הזכות לחינוך כנגזרת מתפיסות קהילתיות.
- 82 (ה) הקשיים הכרוכים בהכרה בזכות לקבל חינוך והמחלוקת בנושא הזכויות החברתיות.
- 82 1. זכויות חברתיות נעדרות ממד של אוניברסליות ומרחלטות.
- 83 2. זכויות חברתיות מטילות "חובות עשה" לא רצויות על המדינה.
- 88 3. הכרה בזכויות חברתיות גורמת להעצמה לא רצויה של כוח המדינה.
- 89 4. טיעון מוסדי: בתי-משפט נעדרים כלים לאכוף זכויות חברתיות.
- 95 (ו) הכרה בזכות לקבל חינוך ובמעמדה החוקתי.
- 97 (3) הזכאים לזכות לקבל חינוך.
- 97 (א) זכות אדם ואזרח לקבל חינוך.
- 98 (ב) זכות הילד לקבל חינוך.
- 99 (ג) זכות המבוגר לקבל חינוך.
- 100 (ד) זכותן של קבוצות.
- 104 (4) תכני החינוך שעליהם חלה הזכות לקבל חינוך.
- 105 (א) תכני חינוך הנגזרים מההצדקה הנובעת מהאוטונומיה של הפרט.
- 105 (ב) תכני חינוך הנגזרים מההצדקה הנובעת מהדמוקרטיה.
- 106 (ג) תכני חינוך הנגזרים מהמציאות הרבת-תרבותית.
- 109 (5) סיכום.
- 111 פרק חמישי: הזכות להשפיע על תכני החינוך.
- 111 (1) מהותה של הזכות להשפיע על תכני החינוך.
- 112 (2) ההצדקות להכרה בזכות להשפיע על תכני החינוך.
- (א) הזכות להשפיע על תכני החינוך כבסיס לאוטונומיה של הפרט ולזכויות לחירות וכבוד.
- 113

תוכן עניינים מפורט

- 113 (ב) הזכות להשפיע על תכני החינוך כבסיס לשימורה של התרבות.....
- 113 1. על ההכרה בחשיבותו של הקשר בין הפרט לקהילה.....
- 114 2. עלייתה של המדינה הרב-תרבותית המודרנית.....
- 115 3. "זכויות קבוצתיות" במדינה הרב-תרבותית.....
- 119 (ג) ההכרה בזכות להשפיע על תכני החינוך ומעמדה החוקתי.....
- 119 (3) הזכאים לזכות להשפיע על תכני החינוך.....
- 119 (א) זכות הילד להשפיע על תכני החינוך.....
- 120 (ב) זכות המבוגר (המקבל את החינוך) להשפיע על תכני החינוך.....
- 121 (ג) זכות ההורים להשפיע על תכני החינוך.....
- 124 (ד) זכות של קבוצת מיעוט (אתנית או תרבותית) להשפיע על תכני החינוך.....
- 127 (4) תכני החינוך שעליהם חלה הזכות להשפיע על תכני החינוך.....
- (א) תכני חינוך הנגזרים מההצדקה הנובעת מהאוטונומיה של הפרט והזכויות של חירות וכבוד.....
- 127 (ב) התכנים הנגזרים מההצדקה התרבותית.....
- 128 (5) סיכום.....
- 131 פרק שישי: הזכות לשוויון בחינוך.....
- 131 (1) מהותה של הזכות לשוויון בחינוך.....
- 132 (2) פגיעה בזכות לשוויון בחינוך ופגיעה בזכויות אחרות בתחום החינוך.....
- 137 פרק שביעי: חובת החינוך.....
- 137 (1) מהותה של חובת החינוך.....
- 139 (2) הצדקות לקיומה של חובת חינוך.....
- 139 (א) טעמים המבוססים על טובת החברה.....
- 140 (ב) טעמים המבוססים על הזכות לקבל חינוך.....
- 142 (3) תכני החינוך שעליהם חלה חובת החינוך.....
- 143 (4) משך הזמן של חובת החינוך.....
- 143 (5) עיגון חובת החינוך – האם בחוק או בחוקה?.....
- פרק שמיני: הפרה של זכויות בתחום החינוך וההתנגשות הפוטנציאלית בין הזכויות השונות.....
- 147 (1) כללי: סוגי ההתנגשויות.....
- 148 (2) פגיעה בזכויות חינוך על-ידי המדינה.....
- 148 (א) פגיעה בזכות לקבל חינוך.....
- 148 (ב) פגיעה בזכות להשפיע על תכני החינוך.....

הזכות לחינוך

- 149 (ג) פגיעה בזכות לשוויון בחינוך
- 150 (3) פגיעה בזכויות חינוך על-ידי ההורים
- 151 (א) פגיעה בזכותו של הילד לקבל חינוך
- 151 1. מצב ראשון: מניעת חינוך (באופן חלקי או מלא)
- 152 2. מצב שני: הילד מקבל חינוך שאינו ברמה נאותה או שהינו חסר תכנים חינוניים
- 154 (ב) פגיעה בזכותו של הילד להשפיע על תכני החינוך
- 155 (ג) פגיעה בזכותו של אחד ההורים להשפיע על תכני החינוך
- 156 (4) פגיעה בזכויות חינוך על-ידי קבוצת מיעוט
- 156 (א) פגיעה בזכות לקבל חינוך
- 160 (ב) חתירה תחת ערכים ליברליים

שער שני: הזכות לחינוך במשפט הבינלאומי

- 163 פרק תשיעי: המשפט הבינלאומי
- 163 (1) כללי: זכויות החינוך במשפט הבינלאומי
- 165 (2) הזכות לקבל חינוך והזכות להשפיע על תכני החינוך
- 165 (א) ההכרזה האוניברסאלית לזכויות האדם (1948)
- 170 (ב) האמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (1966)
- 174 (ג) האמנה בדבר זכויות הילד (1989)
- 177 (3) הזכות לשוויון בחינוך
- 177 (א) כללי
- 177 (ב) האמנה נגד הפליה בחינוך (1960)
- 180 (ג) האמנה בדבר ביעור כל צורות הפליה הגזעית (1965)
- 180 (ד) האמנה בדבר ביעור כל צורות הפליה נגד נשים (1979)
- 181 (4) פסיקה בינלאומית: פרשת בתי ספר של מיעוטים באלבניה
- 185 (5) הזכויות לחינוך במשפט הבינלאומי: עיקרון מנחה או משפט מנהגי מחייב
- 189 (6) סיכום: תוכנו והיקפן של הזכויות לחינוך במשפט הבינלאומי
- 191 פרק עשירי: האמנה האירופית לזכויות האדם
- 191 (1) כללי: האמנה האירופית וההגנה על זכויות האדם
- 192 (2) המסגרת הנורמטיבית: העיגון באמנה של זכויות החינוך
- 195 (3) הזכות לקבל חינוך
- 196 (4) הזכות להשפיע על תכני החינוך והזכות לשוויון בחינוך
- 196 (א) שיקול הרעת של המדינה בהקמת מערכות החינוך הציבוריות

תוכן עניינים מפורט

197	(ב) החופש להקים בתי ספר פרטיים או מיוחדים
198	(ג) כיבוד ההשקפות הדתיות והפילוסופיות של ההורים
199	(ד) פסיקה: הזכות לשפה בחינוך
201	(ה) פסיקה: חינוך מיני בבתי ספר ציבוריים
203	(ו) פסיקה: עונשים גופניים ומשמעת בבתי הספר

שער שלישי: הזכות לחינוך במשפט המשווה

207	פרק אחד-עשר: זכויות חינוך חוקתיות במשפט המשווה
211	פרק שנים-עשר: רקע כללי: המדינות נשוא המחקר
211	(1) ארצות-הברית
211	(2) קנדה
213	(3) צרפת
215	(4) גרמניה
219	פרק שלושה-עשר: הזכות להשפיע על תכני החינוך
219	(1) העיגון החוקתי של הזכות
219	(א) כללי
219	(ב) גרמניה
220	(ג) ארצות-הברית
221	(ד) קנדה
221	(ה) צרפת
222	(2) הזכות להשפיע על תכני החינוך בבתי ספר ציבוריים
226	(3) הזכות להשפיע על תכני החינוך בבתי ספר פרטיים
230	(4) הזכות להשפיע על תכני החינוך של קבוצות מיעוט
235	(5) הזכות לקיים חינוך בבית
237	(6) חופש אקדמי
241	(7) סיכום
245	פרק ארבעה-עשר: הזכות לקבל חינוך
245	(1) העיגון החוקתי של הזכות
245	(א) כללי
245	(ב) צרפת
246	(ג) קנדה

הזכות לחינוך

- 248 (ד) גרמניה
- 251 (ה) ארצות-הברית
- 251 1. הזכות לקבל חינוך במישור הפדרלי
- 258 2. המישור המדינתי: הוראות השוויון בחוקות המדינתיות
- 262 3. המישור המדינתי: פסקאות החינוך בחוקות המדינתיות
- 267 (2) הזכות לקבל חינוך יסודי ותיכוני
- 267 (3) הזכות לקבל חינוך מיוחד
- 267 (4) הזכות לקבל השכלה גבוהה
- 268 (5) הזכות לקבל תמיכה במימון בתי ספר פרטיים או בתי ספר של קבוצות מיעוט
- 273 (6) סיכום
- 277 פרק חמישה-עשר: הזכות לשוויון בחינוך
- 277 (1) העיגון החוקתי של הזכות
- 277 (א) כללי
- 277 (ב) צרפת
- 278 (ב) גרמניה
- 279 (ד) קנדה
- 281 (ה) ארצות-הברית
- 282 (2) הדוקטרינה של "נפרד אך שווה"
- 287 (3) סיכום

שער רביעי: הזכות לחינוך במשפט הישראלי

- 291 פרק שישה-עשר: מבוא ורקע היסטורי
- 291 (1) מבוא
- 291 (2) החינוך העברי בארץ ישראל
- 292 (א) התקופה העות'ומנית
- 292 (ב) התקופה המנדטורית
- 297 (3) החינוך הערבי (מוסלמי ונוצרי) בארץ ישראל
- 297 (א) התקופה העות'ומנית
- 298 (ב) התקופה המנדטורית
- 301 פרק שבעה-עשר: החינוך במישור החקיקה הרגילה
- 301 (1) כללי: מארג החקיקה בענייני חינוך

תוכן עניינים מפורט

305	(2) חובת החינוך
305	(א) כללי
306	(ב) חינוך חובה
307	(ג) אחריות ההורים לחינוך חובה
309	(ד) פטור מלימוד חובה
310	(3) הזכות לקבל חינוך
310	(א) כללי
311	(ב) שיטת מימון החינוך על-ידי המדינה
311	1. מימון חינוך על-ידי המדינה ורשויות החינוך המקומיות
312	2. אגרות בגין שירותים והחזר הוצאות
314	3. תשלום בגין תכנית לשעות נוספות
315	4. מס על הציבור
316	5. תשלומים נוספים
316	(ג) הזכות למימון החינוך במוסד חינוך רשמי
318	(ד) הזכות למימון החינוך במוסד חינוך שאינו רשמי
319	(ה) הזכות לקבל חינוך מיוחד
319	(ו) הזכות לקבל השכלה גבוהה
322	(4) הזכות להשפיע על תכני החינוך
322	(א) רקע: חלוקה לשני מגזרי חינוך – יהודי וערבי
322	(ב) רקע: חופש הבחירה במגזר היהודי
324	(ג) הזכות של ההורים להשפיע על סוג החינוך ואופיו
330	(ד) מגבלות על הזכות של ההורים לבחור בית ספר
331	(ה) הזכות לבחור השכלה גבוהה וחופש אקדמי
332	(5) הזכות לשוויון בחינוך
336	(6) סיכום: חסרונות המצב הקיים
339	פרק שמונה-עשר: הזכויות לחינוך כזכויות רגילות
339	(1) כללי: הזכויות לחינוך כזכויות יסוד
340	(2) הזכות לקבל חינוך
342	(א) טעם ראשון לקיומה של הזכות: חקיקה ענפה המקנה זכויות בחינוך
342	(ב) טעם שני לקיומה של הזכות: אזכורה של הזכות בהכרזת העצמאות
344	(ג) טעם שלישי לקיומה של הזכות: הזכות לחינוך במשפט הבינלאומי הפומבי
350	(3) הזכות להשפיע על תכני החינוך
350	(4) הזכות לשוויון בחינוך
351	(6) סיכום: מעמדן של הזכויות לחינוך כזכויות רגילות

הזכות לחינוך

- פרק תשעה-עשר : הזכויות לחינוך כזכויות חוקתיות על-חוקיות..... 353
- (1) כללי: חוקי היסוד והמהפכה החוקתית..... 353
- (2) היסטוריה חוקתית של הזכויות בחינוך..... 354
- (3) ביסוסה במשפט הישראלי של הזכות החוקתית לקבל חינוך..... 365
- (א) הזכות החוקתית לקבל חינוך מכוח ההכרזה על הקמת המדינה..... 365
- (ב) הזכות החוקתית לקבל חינוך מכוח פרשנות הזכויות שבחוק-יסוד:
- כבוד האדם וחירותו..... 370
- (4) ביסוסה במשפט הישראלי של הזכות החוקתית להשפיע על תכני החינוך..... 386
- (5) ביסוסה במשפט הישראלי של הזכות החוקתית לשוויון בחינוך..... 387
- פרק עשרים : סעדים בגין פגיעה בזכויות החוקתיות לחינוך..... 391
- (1) כללי..... 391
- (2) סעדים מסוג ציווי..... 392
- (א) הסעדים של ביטול והפרדה..... 392
- (ב) סעד ההרחבה..... 395
- (ג) סעד של פטור חוקתי..... 396
- (ד) השהיית תחילת התוקף של הבטלות..... 398
- (ה) הסעד במצב של היעדר חקיקה..... 399
- (ו) סעד במצבים של הפליה בחלוקת משאבים..... 402
- (3) סעד הפיצויים..... 404
- (א) כללי: הצורך בסעד כספי לצורך הגנה ראויה על הזכות לחינוך..... 404
- (ב) הלכת הפיצויים בבג"ץ..... 405
- (ג) פיצויים מכוח עילת תביעה חוקתית עצמאית..... 405
- (ד) פיצויים באמצעות דיני הנזיקין..... 406
1. העוולה של הפרת חובה חקוקה..... 406
2. עוולת הרשלנות..... 407
- (ה) סעד כספי בגין הפגיעה בזכות לחינוך: משפט משווה..... 411
1. ארצות-הברית..... 412
2. בריטניה..... 415
3. קנדה..... 417
4. אוסטרליה..... 417
5. סיכום המשפט המשווה..... 418
- (4) סיכום..... 419

תוכן עניינים מפורט

421	פרק עשרים ואחת: תוצאות ההכרה במעמד החוקתי של הזכויות לחינוך: סוגיות מרכזיות
421	(1) כללי: מהלכה למעשה – בדיקת הפרספקטיבה החוקתית על הדיון בבעיות מייצגות
425	(2) המגזר החרדי
425	(א) רקע: החינוך במגזר החרדי
426	(ב) הזכות להשפיע על תכני החינוך: אוטונומיה חינוכית למגזר החרדי
427	(ג) הזכות לקבל חינוך: תקצוב מערכת החינוך החרדית
	(ד) חובת החינוך: פיקוח ובקרה על מערכת החינוך החרדי
430	האכיפה של "תכנית-היסוד"
440	(ה) הזכות לשוויון בחינוך: קיפוח או העדפה של מערכת החינוך החרדי
445	(3) המגזר הערבי
445	(א) רקע: החינוך במגזר הערבי
446	(ב) הזכות לשוויון בחינוך: תת-תקצוב מערכת החינוך הערבית
456	(ג) הזכות להשפיע על תכני החינוך: אוטונומיה חינוכית למגזר הערבי
456	1. שפת החינוך: זכות לחנך בשפה הערבית
458	2. תוכן החינוך: הזכות לאוטונומיה חינוכית-תרבותית
464	3. בתי ספר פרטיים: הזכות להקים ולנהל בתי ספר פרטיים
467	4. הזכות של ערבים לאינטגרציה בחינוך
472	(4) המגזר של החינוך המיוחד
472	(א) רקע: החינוך המיוחד
473	(ב) הזכות לחינוך מיוחד במשפט הבינלאומי
475	(ג) הזכות לחינוך מיוחד במשפט המשווה: ארצות-הברית
479	(ד) כללי: הזכות לחינוך של אנשים עם מוגבלויות בישראל
481	(ה) הזכות לקבל חינוך מיוחד: שילוב, שוויון והעדפה מתקנת
	(ו) הזכות להשפיע על תכני החינוך: תהליך ההשמה וזכויות ההורים
486	להתנגד או להשפיע
486	1. המגמה המודרנית: השמה בחינוך מיוחד תוך העדפה לשילוב בחינוך הרגיל ...
491	2. זכויות ההורים להתנגד או להשפיע על תהליך ההשמה של ילדם
495	(ז) בעיית הנכות הפיסית: קשיי נגישות של נכים לבתי ספר
497	(5) סיכום
501	סוף דבר
505	מפתחות
507	מפתח חקיקה

הזכות לחינוך

507	חקיקה ישראלית
516	חקיקה זרה
522	אמנות והכרזות
527	מפתח פסיקה
527	פסיקה ישראלית
536	פסיקה זרה
541	מפתח ספרות
541	ספרות ישראלית
545	ספרות זרה
549	מפתח מאמרים
549	מאמרים ישראלים
556	מאמרים זרים
564	שונות
565	מפתח עניינים